

UE powiadamia o wyjściu z Traktatu karty energetycznej i kończy wewnątrz unijne postępowanie arbitrażowe

UE **podjęła ostatni krok w kierunku wycofania się z Traktatu karty energetycznej, wielostronnej umowy handlowo-inwestycyjnej** mającej zastosowanie do sektora energetycznego, która nie jest zgodna z celami UE w zakresie klimatu i energii określonymi w Europejskim Zielonym Ładzie i porozumieniu paryskim.

Rada i Komisja przesłały dwa pisemne powiadomienia rządowi Portugalii, który jest oficjalnym depozytariuszem Traktatu, powiadamiając odpowiednio o wystąpieniu Unii Europejskiej i Euratomu. **Wycofanie wchodzi w życie w ciągu jednego roku.** Powiadomienia te są następstwem porozumienia między ministrami ds. energii UE w zeszłym miesiącu w sprawie wniosków Komisji dotyczących równoległego kontynuowania procesu wystąpienia i modernizacji traktatu.

W tym tygodniu Unia i jej państwa członkowskie **osiągnęły również formalne porozumienie w celu położenia kresu kontynuowaniu wewnątrzunijnych postępowań arbitrażowych na podstawie TKE**, które są sprzeczne z prawem Unii. Dokładniej rzecz ujmując, umowa ma na celu wyjaśnienie, z korzyścią dla sądów i trybunałów arbitrażowych, że klauzula arbitrażowa zawarta w TKE nie ma zastosowania – i nigdy nie miała – zastosowania w stosunkach między inwestorem z UE a państwem członkowskim.

Umowa jest następstwem [wyroku w sprawie Komstroy](#), w którym Trybunał orzekł, że klauzulę arbitrażową TKE należy interpretować w ten sposób, że nie ma ona zastosowania do sporów między państwem członkowskim a inwestorem z innego państwa członkowskiego dotyczących inwestycji dokonanej przez tego ostatniego w pierwszym państwie członkowskim. Innymi słowy, zgodnie z prawem Unii w tych ramach orzeczenia arbitrażowe są nieważne i jako takie niewykonalne w dowolnym miejscu w Unii.

Wyrok ten wiąże wszystkie państwa członkowskie i ich sądy krajowe. Jednak sądy polubowne nie zawsze przestrzegały jasnego orzecznictwa sądów Unii, które nadal akceptowały jurysdykcję i orzekały w postępowaniach wewnątrzunijnych. Państwa członkowskie, UE i Euratom postanowiły zatem wynegocjować umowę na mocy międzynarodowego prawa publicznego w celu rozstrzygnięcia tej kwestii. Umowa wyjaśnia, na korzyść sądów i trybunałów arbitrażowych, że klauzula arbitrażowa przewidziana w TKE nie ma zastosowania w stosunkach między inwestorem z UE a państwem członkowskim UE.

Państwa członkowskie i Unia uzgodniły ponadto, że zamykaniu negocjacji w sprawie umowy będzie towarzyszyć deklaracja w sprawie skutków prawnych wyroku w sprawie *Komstroy*. Deklaracja ta została podpisana w dniu 26 czerwca. Deklaracja staje się skuteczna od dnia jej podpisania i zostanie następnie opublikowana w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Porozumienie *między państwami* członkowskimi podlega obecnie wewnętrznym procedurom prowadzącym do jego podpisania i wejścia w życie. W odniesieniu do Unii i Euratomu Komisja przygotowuje niezbędne wnioski w celu upoważnienia do podpisania i przyjęcia umowy.

Oba teksty odzwierciedlają orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i są w pełni zgodne ze stanowiskiem Unii wyrażonym przy wielu okazjach, w tym na posiedzeniu jawnym w

jurysdykcjach państw trzecich. Sekretariat Traktatu karty energetycznej został poinformowany o tym porozumieniu.

Kontekst ogólny

Traktat karty energetycznej jest wielostronną umową handlowo-inwestycyjną mającą zastosowanie do sektora energetycznego, która została podpisana w 1994 r. i weszła w życie w 1998 r. Unia Europejska jest umawiającą się stroną tego traktatu wraz z Euratomem, 22 państwami członkowskimi UE (od 26 czerwca 2024 r.), a także Japonią, Szwajcarią, Turcją i większością państw Bałkanów Zachodnich i byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, z wyjątkiem Rosji i Białorusi. Jeśli chodzi o państwa członkowskie UE, Włochy jednostronnie wycofały się w 2015 r. Francja, Niemcy, Polska i Luksemburg już wycofały się z TKE. Słowenia, Portugalia i Hiszpania również wszczęły procedurę wycofania.

Komisja wynegocjowała modernizację TKE w imieniu UE, aby dostosować go do unijnych celów w zakresie klimatu i energii oraz ram ochrony inwestycji. Jednak ze względu na brak poparcia większości ze strony państw członkowskich UE nie głosowała jeszcze za modernizacją TKE. Następnie Komisja zaproponowała, aby UE, Euratom i państwa członkowskie wycofały się z niezmodernizowanego traktatu, głównie ze względu na obawy dotyczące ochrony inwestycji w paliwa kopalne. Podczas belgijskiej prezydencji UE w zeszłym miesiącu osiągnięto porozumienie z państwami członkowskimi w sprawie równoległego procesu wystąpienia i modernizacji.

Jednocześnie Komisja od lat współpracuje z państwami członkowskimi w celu wyjaśnienia kontekstu prawnego sporów w ramach TKE. W październiku 2022 r. Komisja przesłała Radzie, Parlamentowi Europejskiemu i państwom członkowskim [komunikat](#), w którym wyraziła zamiar rozpoczęcia negocjacji w sprawie umowy między Unią, Euratomem i państwami członkowskimi w odniesieniu do wykładni Traktatu karty energetycznej, który obejmowałby w szczególności potwierdzenie, że Traktat karty energetycznej nie ma zastosowania wewnątrz UE, a zatem nie może służyć jako podstawa dla postępowań arbitrażowych.

Unia przystąpiła do Traktatu karty energetycznej z krajami partnerskimi na całym świecie w ramach swojej zewnętrznej polityki energetycznej. Zawarta w tym traktacie oferta arbitrażu sporów nigdy nie miała na celu zastąpienia systemu ochrony sądowej ustanowionego na mocy traktatów UE. W wyroku w sprawie *Komstroy TSUE* uznał, że jest to jedyny właściwy sposób interpretacji Traktatu karty energetycznej.